

RECENSION

Joe Moran: *Interdisciplinarity*

Tvärvetenskaplighet är ett kärt debattämne på svenska universitet. Nya(re) universitet och högskolor har ofta försökt anamma tvärvetenskapliga organisationssätt för att särskilja sig och utmärka sig på universitetskartan. Nuförtiden följer en del av de gamla universiteten efter. Ibland hörs muttranden om bristande tvärvetenskaplig kvalitet från företrädare för det disciplinära vetenskapssamfundet, och tvärvetare anklagar ibland disciplinerna för att vara alltför traditionella i sina angreppssätt. I sin bok *Interdisciplinarity*, visar Joe Moran hur detta har varit fallet sedan de första universiteten grundades.

Dessa vardagsdebatter och förvecklingar pekar på flera saker. Dels pekar de på vanliga politiska maktsrider inom universiteten. Dels pekar de på brännande frågor om vetenskaplig kunskap, makt och disciplinernas kunskapsmonopol. Världen är på universitetet indelad efter gamla organisatoriska principer som bygger på traditioner som går tillbaka till filosofin i

antikens Grekland. Dessa båda frågor försöker Joe Moran ge sig i kast med.

Morans bok, precis som tvärvetenskapen, är ganska spretig och svår att få grepp om. Därmed inte sagt att det boken levererar är dåligt. Moran säger sig vara intresserad av att undersöka ”hur vi organiserar kunskap i discipliner och sen omorganiserar den i nya konfigurationer och allianser, eller i former av ’tvärvetenskaplighet’”. Detta är inte riktigt vad hans bok handlar om. Den är uppdelad i fem tämligen lika, men ändå spretiga kapitel, som ger olika teoretiska, historiska, och filosofiska infallsvinklar till tvärvetenskap. Morans framställning ger många tankeställare, men ger också ett lite osystematiskt och otydligt intryck. Boken är organiserad lite som en kubistisk tavla: fasetterna ger olika perspektiv på helheten, men i detta fall är tyvärr helheten bitvis svårtolkad och otydlig. En tydligare systematik och argumentation hade hjälpt Moran att nå ut med sitt budskap. Titeln *Interdisciplinarity* är också något missvisande.

Morans framställning är grundad på mycket empiriskt tolkande arbete, och de röster som får komma till tals om tvärvetenskapen är många. I flera

Moran, Joe (2002): *Interdisciplinarity*. The new critical idiom. London: Routledge.

stycken är det denna mångfald av röster som ger det lätt kubistiska intrycket och gör att den röda tråden ibland blir lite diffus.

Moran ger sig i kast med att undersöka tvärvetenskaplighet och disciplinaritet utifrån ämnet engelska (litteraturvetenskap är vår svenska motsvarighet) på brittiska och amerikanska universitet. Detta belyser han från olika håll. Dels institutionellt-politiskt. Dels i förhållande till de teoretiska och metodologiska verktyg som spreds i och med 'the linguistic turn'. Det första kapitlet i boken handlar om grundandet av engelska som universitetsdisciplin och de institutionella processer och debatter som föregick dess grundande i den brittiska universitetsvärlden. I detta kapitel, samt i inledningen, ger Moran en bild av den långa historia som debatten om tvärvetenskap har. Det andra kapitlet behandlar hur kulturstudier har utvecklats genom inflytande från tolkande traditioner inom litteraturvetenskap, sociologiska teorier och arbets sätt, samt hur den historiskt sett svaga institutionella basen har gjort att tvärvetenskapliga perspektiv haft lättare att slå rot. Nästföljande kapitel är ägnat åt att visa på hur ett antal teoretiker har befunnit sig i produktivt motstånd mot de etablerade tanke-mönstren och disciplinerna, och hur den resulterande friktionen återspeglar sig i kritiken och institutionaliseringen av dessa teoretiska ramverk. Det näst sista kapitlet ägnar sig åt ämnet historia, dess grundläggande epistemologiska antaganden, konflikterna mellan olika skolor, några stora teoretiska strömningar – och givetvis hur litteraturvetenskapens tolkande metoder har mottagits eller bekämpats

inom historiedisiplinen. Det sista kapitlet ägnas åt dekonstruktionen av naturvetenskapen med hjälp av metoder och teorier från kulturvetenskap och litteraturvetenskap.

När Moran avhandlar de teoretiska avsnitten, glömmer man lätt bort att boken säger sig handla om interdisciplinaritet – och det verkar Moran ibland också ha gjort. Teoretikerna radas upp som på ett pärlband, Barthes, Derrida, Freud, Lacan, Cixous, Irigaray, Kristeva, Adorno, Althusser, Jameson, Foucault, Baudrillard, Harraway, Dawkin, (för att nämna de största) och de sägs dessutom villkorlös vara tvärvetare. Tvärvetenskap verkar nästan vara en förutsättning för 'Greatness' i Morans framställning. Det är inte så att framställningen är ointressant eller oinvid: man får sig en översiktlig genomgång av vad de stora tänkarna skrev, och dessutom, nästan som ett sidospår, en genomgång av hur Moran kan anse att de är tvärvetare.

Den styrka som framträder i dessa teoretiskt diskuterande avsnitt är den bild de målar upp av relationen mellan kunskapens uppdelning och disciplinernas revirtänkande. Hur teorier kan spränga de disciplinära organisationssätten och öppna för nya sätt att tänka kring och förstå vetenskaplig kunskap, och hur den efterföljande etableringen av teorierna i vetenskaps-samhället leder till disciplinaritet och tradition. Exempelvis när brittiska filosofer protesterar mot Derridas utnämning till hedersdoktor i filosofi vid Cambridge då han inte ansågs vara filosof illustrerar med all önskvärd tydlighet hur viktigt disciplinärt tänkande är för att utkristallisera den sanna och relevanta kunskapen. Men denna styrka är lite för flyktig för att kunna bära upp

alla teoretiska presentationer som flimrar förbi. De teoretiska diskussionerna stannar ofta på ett presentationsstadium och lyfter alltför sällan till en mer närgående diskussion av deras relation till disciplin och tvärvetenskap.

De avsnitt som behandlar disciplinerna litteraturvetenskap, kulturstudier, och historia illustrerar hur debatter om disciplinär tillhörighet, institutionell styrka, och politiska spel alltid varit en del av universitetens vardag. Dessa avsnitt kan sägas vara några av bokens starkaste delar då debatterna om olika ämnens uppkomst på ett bra sätt belyser hur nya sätt att organisera och se på vetenskaplig kunskap möter motstånd från de etablerade disciplinerna. Samtidigt skapas också, genom närstudiet av litteraturvetenskap och dess relationer till andra discipliner, en nyanserad bild av fackvetenskaperna. De olika föreläsarna för vetenskapens grenar är oense om det mesta. Allt ifrån disciplinens grundläggande epistemologiska förhållningssätt till de metoder som används för att arbeta empiriskt: en inomvetenskaplig debatt snuddar inte sällan vid vad disciplinens identitet och empiri skall vara. Genom Morans dekonstruktiva metod bryts disciplinerna ned till en ständig process av vetenskaplig förnyelse och diskussion. Genom att belysa dessa diskussioner visar Moran också hur tvärvetenskaplighet kan samsas med en sorts akademisk imperialism där det egna ämnet ofta ses som en central del i en ny integration av samhälle och forskning. Men även i detta avsnitt skulle det vara önskvärt med en vägledande hand från Morans sida.

Avslutningsvis kan man säga att bokens styrka är att den på ett empi-

riskt grundat sätt visar på hur disciplinär indelning och tvärvetenskapliga framstötningar är intimt förknippade med synen på metod, teori, och kunskap. Genom Morans behandling av politiska maktkamper, teoretiska debatter, tvärvetenskapliga födelser av nya perspektiv (som sedan stelnar i en disciplins betongfrack) skönjer vi en brokig bild av växelspelet mellan tvärvetenskaplighet och disciplinaritet. För den oinvigde ger Morans bok en viktig introduktion till den komplexa verklighet som disciplinär kunskaps-sortering innebär, för den invigde ges många roliga empiriska exempel. Bokens svaghet är däremot att den är för mycket bricolage, och Morans röst alltför klen, för att man ska kunna uppfatta de snitslar som behövs för att orientera sig i bokens litteraturvetenskapliga spår.

Francis Lee

Francis Lee är doktorand vid Institutionen för Tema, Linköpings universitet, 581 83 Linköping. E-post: frale@tema.liu.se

